

Када изгубите поверење у Србију и Србе, читајте Вукове пословице, то је таква мудрост да је то сјајно.

Тридесет година је прошло од како је академик професор Владета Јеротић напустио лекарску праксу, усред, како пише у својој аутобиографији, интензивног психотерапеутског рада у београдској болници „Др Драгиша Мишовић”.

Бирајући између рада у болници и оснивања катедре за Пасторалну (пастирску) психологију и медицину на Православном богословском факултету одлучио се за ово друго.

Необичан избор за лекара, нарочито почетком осамдесетих година прошлог века, показао се исправним. Колико је својевремено био потребан својим пацијентима, толико га и данас његова шаролика и увек веома бројна публика радо слуша на трибинама широм Србије. На радост његових слушалаца, професор Јеротић, загазивши у девету деценију живота, није се уморио од својих предавања. Није од оних који воле да подвлаче, дискретно или мање дискретно, своју популарност. Није посебно коментарисао ни то што је недавно у Нишу више од 1.000 људи хтело да га слуша. Али радо одговара на питање – шта је током свих ових деценија држећи предавања по разним мањим и већим градовима Србије, па и Југославије, научио од своје публике.

– Пошто сам лекар могу најпре да кажем да без обзира шта смо све научили, а доста смо научили на Медицинском факултету док смо студирали, мислим да је највећи део лекара научио највише од пацијената. То могу да пренесем и на моју неуропсихијатријску струку и да кажем да сам највише научио од пацијената. Ако то пренесемо на предавања за која питате, могу рећи да сам доста научио о нашем народу слушајући питања која су ми била постављена. Српски народ воли да зна о политици и ја већ одавно имам обичај да кажем, кад се заврши моје предавање, немојте политичка питања, не знам да вам на то одговорим. Ова друга питања која нису била политичка, била су јако добра у неким

градовима. Да поменем, на пример, Нови Сад. Направио сам чак и књигу која се зове „Новосадски разговори” – каже академик Владета Јеротић у интервјуу за „Политику”.

Колики је заокрет у вашем животу био прелазак из лекарске праксе у болници „Др Драгиша Мишовић” на Православни богословски факултет?

Ја сам био психотерапеут и шеф психотерапеутског одељења у болници „Драгиша Мишовић” готово 20 година. Иницијатива да дођем на теолошки факултет је потекла од покојног Радована Биговића, са којим сам био близак, иако је он био много млађи од мене. Он је читао шта сам писао, повремено смо се и виђали. Радован Биговић је, дакле, предложио, а остали су прихватили, да дођем на факултет и оснујем нову катедру која се зове Пасторална или пастирска психологија и медицина. Двадесет година сам тамо предавао, оставио сам данашњег митрополита загребачко-љубљанског Порфирија као наследника. Мислим да је добро што је та катедра основана.

Да ли сте, после преласка на богословски факултет, наставили да радите са пацијентима?

Пацијенте никад нисам имао у приватној пракси. Богу хвала, приходи су били добри, моја супруга је, такође, радила, деце нисмо имали. Траже и сада моју помоћ, питају телефоном, али одговарам увек исто: довољно је било колико сам имао пацијената док сам радио у болници. Оставио сам много књига за собом, ако неко хоће, може да их погледа, можда буду од користи.

Већина нас има неке своје мале празничне традиције, уобичајене ритуале. Како ви прослављате Васкрс? Имате ли неку личну Васкршњу традицију?

У нашој кући од мог детињства се прослављао Ускрс. Родитељи су ми, иначе, рођени Београђани. Прво смо одлазили у цркву, на литургију, па кад се заврши литургија, отац и ја идемо код родбине. Мајка је остајала код куће и примала родбину, и то мушку. Терке се нису водиле у те посете, то је било пре Другог светског рата. Наша родбина је била велика, отац и ја бисмо кратко остајали код сваког, ту буде и неко послужење. Кући бисмо се вратили у два сата, мајка спрема ручак, разговара се. Тако сам наставио и са мојом супругом Јеленом, она је умрла пре скоро 12 година, с тим што нисмо ишли нигде, осим на литургију, то је било обавезно. Ако неко сврати у посету, сврати, али трудили смо се, и у родитељском дому и касније са супругом, да тог дана не водимо којекакве разговоре. Ни политичке ни свакодневне. Говоримо лепе ствари једном речју.

Српска црква живи са својим народом, а то некад подразумева и заузимање политичких ставова. Да ли се и код верника и код представника Цркве политика превише умешала у веру?

Да се претерује повремено у мешању државе у Цркву и Цркве у државу, то је тачно. Ипак, тим односима данас треба бити релативно задовољан. Однос Цркве и државе од почетка хришћанства је био антиномичан, ја чак имам обичај да кажем да су били у клинчу. Нећемо негирати такозване симфонијске односе Цркве и државе који су постојали неко време у византијској историји, као и у српској, за време Немањића. То су били кратки периоди. То важи и за Европу, и за односе државе и римокатолицизма и протестантизма. Римокатолицизам са папском влашћу, па и свевлашћу, утицао је јако дуго на државу и тај однос је био покоран, да не кажем послушан, јер покорност долази из страха, а послушност из љубави. Протестанти су унели мало више слободе. Код нас, после Првог српског устанка и Другог српског устанка односи су били и добри и лоши, али када се сетимо такозваног комунизма, кад су односи били јако поразни по Цркву, која је повремено била сурово гоњена, данас су ти односи релативно добри. Нису баш симфонијски, али су добри.

Шта значи живети као добар хришћанин? Свако од нас познаје много верника или је и сам верник, али тек за неколицину би можда могао да каже да је добар хришћанин или истински верник.

Треба најпре питати самог себе да ли смо истински верник. И шта то уопште значи? Истински верник би требало најпре да буде моралан човек. Давно су ме питали, па и сад понекад питају, да ли има моралних атеиста? Па има моралних атеиста, тај број није велики. А да ли би требало онда религиозни људи да буду морални? Ваљда би требало. Кад кажем религиозни, правим разлику између верујућег човека, јер сви људи на земљи у нешто верују, побожног човека, који је усвојио неку традицију, па и Цркву, и религиозног човека који уме да објасни и себи и другима зашто је религиозан. Један од великих европских филозофа, Серен Кјеркегор писао је и говорио да је хришћанин нешто ређе од генија и да постоји увек само један хришћанин, то је био Исус Христос. Мислим да је Кјеркегор ипак претерао, ипак је било великих светитеља у хришћанству већ од првог, другог века. И католици су исто имали светитеље, оставимо по страни шта ће бити са кардиналом Степинцем. Тако да је било светитеља који су били истински хришћани. Али и они су то постајали. Нико није до краја хришћанин, па ни истински хришћанин. Ми постајемо хришћани и то ако постајемо, јер Христос каже: „Будите савршени, као што је савршен отац Ваш небески.” То је немогуће. Трудимо се колико можемо да будемо хришћани, чак и кад мислимо да јесмо, па донекле и јесмо, опет није сигурно да ли ћемо до краја живота то одржати. Људи који су били или мислили да јесу хришћани, умели су да се окрену против и обрнуто. Они који су били атеисти окрећу се вери.

Да ли треба да преиспитујемо своју веру? Да ли треба да сумњамо?

У сваком истинском размишљању које доноси плода мора постојати сумња, мислим да је то неколико филозофа констатовало. Код Имануела Канта постоје три ступња развоја човека, оно што би Јунг звао индивидуациони процес, хришћани обожење, а Кант усавршавање морала у току живота. То су: догматски, скептички и критички ступањ. Догматски ступањ, не у смислу хришћанских догми, него у смислу лоше тврдоглавости, представља догматичности у лошем смислу речи, а помало и фанатизам. Ко целог живота остаје на том ступњу, постаје лоша индивидуа која не постаје Личност, ја личност пишем са великим Л. Други ступањ је скептички. Треба сумњати, али целог живота бити на скептичком, том сумњичавом нивоу није баш сјајно. Чак ни у личном животу. Много школованих људи, високо образованих остају стално сумњичави. Међу њима има и врло паметних агностика. Од немалог броја школованих и високошколованих интелектуалаца

које сам сретао у Европи, међу њима научници и филозофи, неке сам се чак усудио да питам мало смело, па и неучтиво: Да ли верујете у Бога? Ту неколицину коју сам питао, међу њима и моје професоре психијатрије, сви су рекли: не знам. Тад сам почео да проучавам агностицизам. Коначно, трећи ступањ, критички, јесте онај када почиње објективно мишљење. Сви смо ми веома субјективни, то је нормално, али пробајмо мало да будемо и објективни. Морамо сумњати, али са том сумњом покушај да будеш објективан.

О васпитању деце...

Како се стиче објективност?

Па, богами већ у породици, у раном детињству. Када трогодишње дете слуша, на пример, оца и мајку како расправљају о некој теми. Отац и мајка се не слажу. Дете интелигентно, не разуме разговор, али схвата нешто. Отац и мајка разговарају без повишеног тона, поштујући мишљење један другог. То се мора у породици стећи. У школи је већ касно. Добрим делом савремена психологија, и теистичка и атеистичка, се слаже да оно што је урађено до шесте, седме године, тешко касније може да се исправи. Марија Монтесори написала је сјајну књигу „Упијајући ум“, у којој каже да је до краја друге, треће године завршена изградња карактера. Завршена психичка структура. Богами, биће да је тако. Немам деце, али сам се нагледао пацијената који су произашли из лоших породица.

Омиљени писци: од Андрића до Маркеса

Да ли имате неког омиљеног савременог писца и ко су писци којима се поново враћате?

Дуго нисам хтео да разликујем Андрића, Црњанског и Мешу Селимовића. Узео сам пре годину и по дана поново да читам Црњанског. Он је песник романсијер, Црњански је цео песник. Све што пише. Не смемо никако заборавити ни Његоша. Читам изнова „Горски вијенац“, али „Луча микрокозма“, смело кажем, светски је еп. Његош пре подне прима турске главе од својих Црногораца да би добили ордене, а ноћу са Цетиња и Ловћена гледа звезде и за неколико месеци у току Ускршњег поста пише „Лучу микрокозма“.

Србија је имала увек добре и велике писце, Доситеја Обрадовића, па и Вука Караџића. Неки кажу да је Вук искварио језик, јесте мало претерао са упрошћавањем језика, али да је само скупљао пословице, па би то већ било довољно. Често кажем на трибинама, кад изгубите поверење у Србију и Србе, читајте Вукове пословице. Не знам одакле тај утицај, како су настале. Погледајте само ону: без невоље нема богомоље, на пример. Руси имају овакву пословицу: Док гром не запуца, хришћанин се не прекрсти. Сјајно. Од страних писаца, волим Маркеса, Фокнера, Сартра, Пруста, Џејмса, Џојса, Вирџинију Вулф. То су стално актуелни писци. Млади, наравно, прате шта се сад пише, али ти исти млади ако желе мало дубље и друкчије подлоге треба и горепоменуте да читају.

(Политика)